

**การวิจัยและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชน
กรณีศึกษาในชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก**
**A Research and Development of Driving Mechanism for
Community Welfare: A Case Study in Thapho Sub-District,
Muang District, Phitsanulok Province**

ประสิทธิ์ วิชัย และ ภัทรธิดา ผลงาม

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Email: ngo.kong@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนกรณีศึกษาในชุมชน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการ ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และ เพื่อนำกลไกไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลกลไกการขับเคลื่อน การจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ โดยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบ ส่วนเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก สทนากลุ่ม และการจัดประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ไดจากการศึกษาภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษสภาพการดำเนินงาน พบว่า การจัดสวัสดิการยังไม่เหมาะสม ควรมีการปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการ สภาพปัญหาในการจัดสวัสดิการที่อยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ความต้องการของสมาชิกในการจัดสวัสดิการที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์มีความรู้ความเข้าใจในการจัดสวัสดิการกองทุนอยู่ในระดับปานกลาง

สมาชิกกองทุนมีส่วนร่วมน้อย โดยด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล

2. ผลการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มี 3 ด้าน 1) กลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ มี 4 กิจกรรม คือ การประชุมคณะกรรมการกองทุนฯ การพัฒนาสำนักงาน ที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ การพัฒนาศักยภาพในด้านการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ และการบริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก 2) กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ มี 2 กิจกรรม คือ การสำรวจความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการและการจัดทำระเบียบกองทุนฯ โดยปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน 3) กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ มี 3 กิจกรรม คือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ใกล้ชิด ผูกมิตรชุมชน และการศึกษาดูงานกองทุนที่ประสบผลสำเร็จ

3. ผลการนำกลไกไปสู่การปฏิบัติเป็นเวลา 5 เดือนและประเมินผลกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชน พบว่า ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างมีความพึงพอใจในผลของการดำเนินงาน

คำสำคัญ : กลไกการขับเคลื่อน สวัสดิการชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์

Abstract

This study designed to research and develop of driving mechanism for community welfare which was a case study of Thapho sub-district, Muang District, Phitsanulok province which the research purposes were 1) to study the current state, problem, need, knowing, understanding and participating in the operation of the community welfare fund, 2) to develop the mechanism of community welfare fund management, and 3) to implement the mechanism for acting then evaluate the mechanism of the management of the community welfare fund. Integrated Methods both quantitative and qualitative were used in this study. The quantitative data from questionnaires with different levels of rating scale and tests were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. Whereas the qualitative data

from in-depth interviews, focus group meetings and brainstorming were analyzed by content analysis. The results of the study were as follows:

1. The operational state of the Thapho Community Welfare Fund was inappropriate thus the welfare should be improved. The greatest problem was the lack of the good public relations. The aspect of the members needed for the welfare management found that the budget supporting requirement of the Local Authorities were in the high level and had the highest level of mean. Most members of the Thapho Community Welfare Fund know and understand the welfare fund management at a moderate level. The member participation in the fund was found at a low level and the lowest mean found was the participation in checking and evaluating.

2. Regarding the development of driving mechanism for the community welfare fund of Thapho, three results were found : 1) Fund management involved four activities, committee meetings, the office setup including the supporting staff, potential development in management for the fund committee and budget management from the outside supporting. 2) The mechanism for the management of the welfare of the fund had two activities : community welfare needs surveying and it improved the welfare regulation based on the needs and up to date. 3) The mechanism for Welfare promotion comprises of three activities; welfare fund public relations, close relationship within community and visiting other succeed communities.

3. The implementation of those mechanisms to the welfare of the community welfare fund of Thapho by applying every aspect of the mechanism activities for 5 months has been evaluated. The result was showed that the all related parties were satisfied with the operation.

Keywords: Driving Mechanism; Community Welfare; Thapho Community Welfare Fund

บทนำ

สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วระบบสวัสดิการถือเป็นระบบพื้นฐานของสังคมที่สามารถสร้างหลักประกันความเป็นอยู่ให้กับประชาชนในประเทศทุกเพศทุกวัย การจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน เป็น

อีกหนึ่งแนวทางสำหรับชดเชยการจัดสวัสดิการที่ภาครัฐไม่สามารถจัดให้ประชาชนได้ทั่วถึง และเพียงพอ โดยเป็นการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่ต้องเริ่มที่ตัวชุมชนเอง ซึ่งในปัจจุบันพบว่า การจัดสวัสดิการโดยองค์กรภาคชุมชนนั้น มีทั้งที่ประสบผลสำเร็จ และไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วนที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานเนื่องจากองค์กรชุมชนนั้นมีจุดแข็ง คือ สามารถที่จะ ระดมทรัพยากรทั้งด้านบุคคล เงินทุน ทุนทางสังคม ทรัพยากรอื่นๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน รู้กระบวนการและแนวทางการขับเคลื่อน การทำงาน และเนื่องด้วยเป็นองค์กรระดับพื้นที่ที่ตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเอง จึงรู้ปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน มีวิธีการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งกระแสของการตื่นตัวของภาค ประชาสังคม ทำให้ชุมชนมีบทบาทสูงขึ้นในการพัฒนา ท้องถิ่น ทั้งการรวมกลุ่มของชุมชนและเครือข่ายที่เข้มแข็งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัด สวัสดิการโดยภาคชุมชนประสบผลสำเร็จ ตลอดจนนโยบายภาครัฐที่ปรับกระบวนการ การพัฒนาที่เน้นชุมชนเป็นศูนย์กลาง ทำให้ชุมชนมีบทบาทที่จะกำหนดทางเลือกในการ จัดรูปแบบสวัสดิการ และสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ด้วยตนเอง

การดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการชุมชนที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการ ดำเนินงานแบบที่รัฐเป็นผู้สั่งการเป็นการสั่งให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินงานด้าน สวัสดิการชุมชนซึ่งชาวบ้านไม่ได้ทราบถึงที่มาที่ไปและความสำคัญของการดำเนินงาน ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่มสวัสดิการนั้นและวิธีการยังเป็นการดำเนินงานที่ยึดเงิน เป็นตัวตั้ง จึงไม่ต่างอะไรจากกลุ่มออมทรัพย์ที่ชาวบ้านทำอยู่แล้วที่สำคัญหน่วยงานรัฐยังไม่จริงจังในการส่งเสริมสนับสนุนให้ระบบสวัสดิการเป็นสวัสดิการชุมชนเพื่อชุมชนให้ ชุมชนแก้ไขปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ หน่วยงานของรัฐต้องการเพียงผลงาน การจัดสวัสดิการในเชิงปริมาณเท่านั้น โดยมุ่งการเพิ่มกลุ่มสวัสดิการให้มีจำนวนมากขึ้น ในแต่ละปี และการสนับสนุนงบประมาณในแต่ละกลุ่มไม่สนใจผลเชิงคุณภาพที่เกิดขึ้น ทำให้กลุ่มสวัสดิการชุมชนที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างแท้จริง

จากการรายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการชุมชนโดยสถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) ณ วันที่ 17 เดือน มกราคม 2557 พบว่ามีการ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศทั้งสิ้น จำนวน 5,721 กองทุนมีประชากรที่เป็น สมาชิกกองทุนรวมทั้งสิ้น 4,001,113 ราย ซึ่งเมื่อนำจำนวนสมาชิกกองทุนดังกล่าว เปรียบเทียบกับประชากรทั้งหมดของประเทศ คือ 64,871,000 คน ทำให้ทราบว่า มี ประชากรของประเทศไทยที่ได้รับประโยชน์จากโครงการเพียงร้อยละ 6.17 ส่วนผลการ ดำเนินงานในภาคเหนือมีประชากรที่เป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนจำนวน 231,301

คน จากจำนวนประชากรทั้งหมดของภาคเหนือ 11,588,000 คน ซึ่งหมายถึงมีประชากรเพียงร้อยละ 1.99 เท่านั้น ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

ในส่วนของชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เป็นอีกหนึ่งชุมชนที่ไม่ประสบผลสำเร็จในด้านการจัดสวัสดิการชุมชน เนื่องจากไม่สามารถให้บริการได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง มีราษฎรเพียงส่วนน้อย คือ ร้อยละ 1.38 เท่านั้น ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ ส่วนประชาชนรายอื่นๆ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของชุมชนยังคงขาดหลักประกันด้านคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ เนื่องจากที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการของชุมชนตำบลท่าโพธิ์ยังไม่มีแนวทางหรือกลไกในการขับเคลื่อนที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานแบบที่รัฐเป็นผู้สั่ง ซึ่งชาวบ้านไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานและระบบสวัสดิการ ไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อกลุ่มสวัสดิการ และวิธีการยังเป็นการดำเนินงานที่ยึดเงินเป็นตัวตั้ง จึงทำให้ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ซึ่งมุ่งหวังประโยชน์ในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมให้เป็นไปอย่างทั่วถึง เหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีมีมาตรฐานนั้นได้

จากปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้วิจัยและคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมีแนวคิดร่วมกันว่าระบบสวัสดิการถือเป็นระบบพื้นฐานของสังคมที่สามารถสร้างหลักประกันของความ เป็นอยู่ เป็นหลักประกันด้านคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชนในชุมชนได้ โดยที่ระบบสวัสดิการชุมชนจะต้องสามารถจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วถึงกับราษฎรในชุมชนด้วยและถ้าหากประชาชนในพื้นที่มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการจัดระบบสวัสดิการชุมชนของตนเอง เพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหาและร่วมกันแสวงหาทางออกบนฐานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ จะก่อให้เกิดการจัดระบบสวัสดิการชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและพัฒนาไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อหน่วยงานในระดับท้องถิ่นให้บรรจุลงในแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนที่ชุมชนไม่สามารถจัดการเองได้ เพื่อให้เกิดการหนุนเสริมซึ่งกันและกันในการสร้างและพัฒนาระบบสวัสดิการในรูปแบบที่ตรงกับความต้องการและศักยภาพในการบริหารจัดการของชุมชนที่ นอกเหนือจากการจัดสวัสดิการในรูปแบบของการสงเคราะห์ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็นดังกล่าวและมีความคิดเห็นร่วมกันกับคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ที่จำเป็นจะต้องพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนให้สามารถเป็นหลักประกันด้านคุณภาพชีวิต และประชาชนในชุมชนสามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการนั้นได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึงได้ โดยเป็นการวิจัยและพัฒนาภายใต้การขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการระบบสวัสดิการชุมชนได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดระบบสวัสดิการชุมชนอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่สวัสดิการชุมชนที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชนให้ครอบคลุมได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืนต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการของการจัดสวัสดิการในชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อนำกลไกไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา(Research and Development: R&D) โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methodologies) ระหว่างเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ(Qualitative) เพื่อกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนในตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การวิจัย เพื่อเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน รวมถึงแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยดำเนินการ ดังนี้

เชิงปริมาณ

1. ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากสมาชิกทั้งหมดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ จำนวน 286 คน

2. ใช้แบบทดสอบเพื่อเก็บข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อเป็นการศึกษาให้ทราบว่าสมาชิกกองทุนฯ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและข้อกำหนดในการจัดสวัสดิการชุมชนมากน้อยเพียงใด โดยเป็นการเก็บข้อมูลจากสมาชิกทั้งหมดของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ จำนวน 286 คน

เชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ประเด็นที่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดสวัสดิการและผลของการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมถึงแนวทางการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ พัฒนาการอำเภอเมืองพิษณุโลก กำนันตำบลท่าโพธิ์ ประธาน อ.ส.ม. ตำบลท่าโพธิ์ ประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าโพธิ์ รวมจำนวน 6 คน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ประเด็นที่เกี่ยวกับแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์จากทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 11 คน กลุ่มที่ 2 คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ (ทุกคน) จำนวน 9 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 11 หมู่บ้าน จำนวน 11 คน

นำผลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดสวัสดิการ สภาพปัญหาและความต้องการ ความรู้ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ รวมถึงแนวทางในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์มาทำการสังเคราะห์ เพื่อนำเสนอและประกอบการพิจารณาในขั้นตอนของการวิจัยระยะพัฒนาต่อไป

2. การพัฒนา กลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. จัดประชุมระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วม โดยเชิญผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนเข้าประชุมเพื่อร่วมกันสร้างกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ประกอบด้วย พัฒนาการอำเภอเมืองพิษณุโลก กำนันตำบลท่าโพธิ์ ตัวแทนฝ่ายสวัสดิการสังคมจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ คณะกรรมการและตัวแทนสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และผู้ใหญ่บ้าน ทั้ง 11 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน โดย

1.1 นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เจาะลึก และประเด็นการสนทนากลุ่ม ต่อที่ประชุม

1.2 เปิดเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อให้เป็นระบบการจัดสวัสดิการที่สามารถเข้าถึงและเป็นประโยชน์สูงสุดกับคนในชุมชนได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน

2. จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำกระบวนการและขั้นตอนในการนำกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์เข้าสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนา ประเภทและวิธีการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมการพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตและระยะเวลาในการพัฒนา

3. นำกลไกไปสู่การปฏิบัติ ประเมินและแก้ไขปรับปรุงเพื่อสรุปให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการ ความรู้ความเข้าใจในการจัดระบบสวัสดิการชุมชน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้รวบรวมจากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้แทนของแต่ละกลุ่มองค์กรในตำบล ท่าโพธิ์ ทั้ง 11 ชุมชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาและผลการจัดสวัสดิการในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมโยงถึงความสัมพันธ์ขององค์กรกับชุมชน อาทิ ข้อมูลสมาชิกคณะกรรมการ เงินทุนการบริหารจัดการและลักษณะการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิก เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่การ

แสวงหาแนวทางในการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนให้มีความยั่งยืน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลท่าโพธิ์ซึ่งจากการสำรวจข้อมูล พบว่า มีกลุ่มองค์กรที่มีการจัดสวัสดิการให้กับคนในชุมชนตำบลท่าโพธิ์ จำนวนทั้งสิ้น 17 กลุ่มองค์กร มีจำนวนประชากรที่เป็นสมาชิกของกลุ่มองค์กร จำนวน 3,883 คน มีเงินทุนในการบริหารจัดการ จำนวน 29,395,705.53 บาท โดยได้นำผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของแต่ละกลุ่มองค์กรไปจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกในรูปแบบต่างๆ เช่น ปันผลกำไรคืนให้กับสมาชิกแบ่งปันเพื่อสมทบเข้ากองทุน สนับสนุนกิจกรรม สาธารณประโยชน์ของชุมชน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบที่ได้ดังกล่าว เสนอเป็นภาพรวมต่อที่ประชุมภาคีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ พัฒนาการอำเภอเมืองพิษณุโลก ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าโพธิ์ ประธานคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ รวมถึงผู้นำองค์กรที่ทำงานด้านสวัสดิการชุมชน โดยในที่ประชุมได้มีความเห็นร่วมกันให้มีการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อให้มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลท่าโพธิ์

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์เป็นกองทุนที่ดำเนินการในระดับตำบล ก่อตั้งเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2552 มีสมาชิกครั้งแรกก่อตั้ง 290 คน ด้วยเงินกองทุน 211,700 บาท ซึ่งที่มาของเงินกองทุนมาจากการออมวันละ 1 บาทของสมาชิก และเงินสมทบกองทุนจากหน่วยงานภาครัฐ ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 286 คน มีจำนวนเงินกองทุนรวม 593,892.53 บาท (ข้อมูล ณ 31 ตุลาคม 2557) และมีการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย คือ สวัสดิการกรณีคลอดบุตร สวัสดิการกรณีเจ็บป่วย สวัสดิการกรณีเสียชีวิต และสวัสดิการเงินบำนาญ ส่วนสภาพการจัดสวัสดิการชุมชนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาว่า พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.75 เห็นควรให้มีการปรับปรุงสวัสดิการกรณีคลอดบุตร ร้อยละ 56.29 เห็นควรให้มีการปรับปรุงสวัสดิการค่าเยี่ยมใช้กรณีเจ็บป่วย ร้อยละ 55.24 เห็นควรให้มีการปรับปรุงสวัสดิการเงินบำนาญรายเดือนของผู้สูงอายุ และ ร้อยละ 53.85 เห็นควรให้มีการปรับปรุงสวัสดิการกรณีเสียชีวิต

ในด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของสมาชิกที่มีต่อการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับกำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยใช้แบบสอบถามกับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ทุกคน จำนวน 286 คน และใช้การสัมภาษณ์

แบบเจาะลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนกองทุนฯ พบว่า ปัญหาในการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยปัญหาที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ส่วนการศึกษาความต้องการในระบบการจัดสวัสดิการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์พบว่า ความต้องการของสมาชิกในการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดสวัสดิการชุมชน โดยเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบทดสอบให้กับสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ทุกคน จำนวน 286 คน พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์มีความรู้ความเข้าใจในการจัดสวัสดิการกองทุนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการจัดสวัสดิการของสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์

ระดับความรู้ความเข้าใจ	ความถี่	ร้อยละ
สูง	62	21.68
ปานกลาง	160	55.94
ต่ำ	64	22.38
รวม	286	100

ส่วนการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นอีกปัจจัยที่มีความสำคัญกับระบบการจัดสวัสดิการชุมชน โดยการศึกษาในส่วนนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณด้านการมีส่วนร่วมเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามให้สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์จำนวน 286 คน ผลการวิจัยดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนฯ จำแนกเป็นรายด้าน

การมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน	N	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1.การมีส่วนร่วมทางความคิดและตัดสินใจ	286	0.79	0.906	มีส่วนร่วมน้อย
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	286	0.80	0.916	มีส่วนร่วมน้อย
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากกองทุนฯ	286	0.80	0.926	มีส่วนร่วมน้อย
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล	286	0.74	0.871	ไม่มีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในภาพรวม	286	0.78	0.905	มีส่วนร่วมน้อย

เกณฑ์ในการแปลระดับการมีส่วนร่วม

0.00 – 0.75 = ไม่มีส่วนร่วม 0.76 – 1.50 = มีส่วนร่วมน้อย

1.51 – 2.25 = มีส่วนร่วมปานกลาง 2.26 – 3.00 = มีส่วนร่วมมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนฯ โดยภาพรวมทุกด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ($\bar{x}$ = 0.78) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วม พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผล ($\bar{x}$ = 0.74)

นอกจากนั้นแล้ว การศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ยังได้รับการยืนยันจากการให้สัมภาษณ์ของนางสาวศิริ บุญนะ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก ที่เห็นว่าส่วนใหญ่กองทุนสวัสดิการชุมชนจะมีผู้นำเป็นคณะกรรมการและดำเนินการกันเอง สมาชิกทั่วไปจะไม่มีโอกาสที่จะได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังคำกล่าว

“ ส่วนใหญ่แล้วนะคะ เกือบจะทุกกองทุน ที่ให้ผู้นำในพื้นที่เป็นกรรมการ เลยทำให้ชาวบ้านโดยทั่วไป ไม่มีโอกาสที่จะเข้ามาร่วมงาน กลายเป็นหน้าที่ของบรรดาผู้นำไป เพราะฉะนั้นปัญหาบางอย่างที่ชาวบ้านเท่านั้นที่เป็นผู้รู้ จึงไม่ได้รับการแก้ไข มักจะตัดสินใจโดยกรรมการเพียงไม่กี่คน ถ้าสามารถทำให้มีส่วนร่วมมากกว่านี้ กองทุนก็จะขับเคลื่อน ไปได้ ” (สาวิตรี บุญนะ, สัมภาษณ์)

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนายธวัช สิงหเดช นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเห็นว่า ที่ผ่านมามีสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ดังคำกล่าว

“ การที่จะฟื้นฟูกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบลของเรา ผมมองว่าต้องอาศัยความร่วมมือเป็นหลักครับท่าน ที่ผ่านมามีสมาชิกกองทุนมีส่วนร่วมน้อยมาก ไม่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับกองทุน ทุกอย่างอยู่ที่ประธานคนเดียว พอเขาไม่ได้ร่วม ไม่ได้รู้ เขาก็เลยไม่สนใจ ไม่ใส่ใจ กองทุนก็ไม่มีการขับเคลื่อน แต่ผมว่ามีแนวทางแก้ไขนะ ถ้าเราจะทำจะพัฒนาฟื้นฟู ดีครับผมเห็นด้วย ” (ธวัช สิงหเดช, สัมภาษณ์)

2. ผลการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จากการร่วมกันค้นหาแนวทางการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ โดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม ทำให้ได้ข้อสรุปที่จะใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนกองทุนฯ คือ

1. ควรมีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุดใหม่โดยกระบวนการมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการเสนอตัวเข้ามาเป็นคณะกรรมการด้วย
2. ควรจัดกิจกรรมณรงค์ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของกองทุนฯ
3. ควรจัดการอบรมในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบสวัสดิการชุมชนให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกโดยทั่วไป
4. ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานจากกองทุนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นการถอดบทเรียนและนำกลับมาพัฒนาการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ต่อไป
5. ควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงและกำกับดูแล และควรผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ได้ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการเงินและงบประมาณแก่กองทุน

3. ผลการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์

ในขั้นตอนนี้ประกอบไปด้วยการจัดเวทีระดมความคิดเห็น ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ เจาะลึก และประเด็นการสนทนากลุ่มต่อที่ประชุม เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการระดม ความคิดเห็นเพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อน นั้น ทำให้สามารถกำหนดแนวทางและกิจกรรมที่จะใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อน การจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. กลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์เพื่อการจัดการด้านนโยบาย ข้อระเบียบกองทุนฯ การวางแผนเกี่ยวกับงบประมาณสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการควบคุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ไปสู่ความสำเร็จได้ มี 4 กิจกรรม ดังนี้

1.1 การประชุมคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์

1.2 พัฒนาศักยภาพที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ

1.3 พัฒนาศักยภาพในด้านการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ

1.4 บริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก

2. กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ

วัตถุประสงค์เพื่อให้รูปแบบของการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ สอดคล้องต่อความต้องการของสมาชิกและชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และกองทุนฯ โดยภาพรวม มี 2 กิจกรรม ดังนี้

2.1 สำรวจความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการ

2.2 จัดทำระเบียบกองทุนฯ โดยปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน

3. กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ

วัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลท่าโพธิ์ได้รับรู้ถึงความสำคัญของกองทุน รวมถึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มี 3 กิจกรรมดังนี้

3.1 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ

3.2 กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ไกล่ลี้ด ผูกมิตรชุมชน

3.3 การศึกษาดูงานนอกสถานที่

4. ผลการนำกลไกไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก

ในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) ที่นำแนวทางการพัฒนา / กิจกรรม ซึ่งเป็นกลไก การขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนเข้าสู่การปฏิบัติและประเมินผลในพื้นที่จริง ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2558 ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2558 เป็นเวลา 5 เดือน โดยมีผลการวิจัย ดังนี้

การขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ มี 4 กิจกรรม ดังนี้

1. การประชุมคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งที่ผ่านมากองทุนฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านการประชุม และไม่มีการกำหนดวาระของการประชุมที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับประธานกองทุนฯ ที่จะทำการเรียกประชุมทำให้การดำเนินงานของกองทุนฯขาดการประสานงานที่ต่อเนื่องของคณะกรรมการและส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ส่งผลให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างล่าช้าและหยุดนิ่ง ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดให้มีการประชุมขึ้นเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการที่จะกำหนดให้มีการประชุมเป็นประจำ รวมถึงการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งเป็น การประชุมร่วมของคณะกรรมการกองทุนฯชุดปัจจุบัน และผู้นำท้องที่ท้องถิ่นของตำบลท่าโพธิ์ จัดประชุมในวันจันทร์ที่ 9 มีนาคม 2558 ณ ห้องประชุมของส่วนงานป้องกันองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ โดยทำให้ได้ข้อสรุปที่จะมีการประชุมเป็นประจำทุก 3 เดือน ได้คณะกรรมการกองทุนฯชุดใหม่ที่แต่งตั้งขึ้นมาเพื่อร่วมกันดำเนินการฟื้นฟูและขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ มีวาระ 1 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม 2558 และจะสิ้นสุดลงในวันที่ 8 มีนาคม 2559 และในการประชุมดังกล่าวยังทำให้ได้ร่างระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดทำระเบียบข้อบังคับฯ ฉบับที่สมบูรณ์ต่อไปได้

2. การพัฒนาสำนักงานที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ โดยการประสานผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อขอใช้สถานที่ให้เป็นที่ทำทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งการสนับสนุนด้านบุคลากรในส่วนสวัสดิการสังคม ซึ่งหลังจากดำเนินการประสานผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อขอใช้สถานที่เพื่อให้เป็นที่ทำทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านบุคลากรในส่วนสวัสดิการสังคม ซึ่งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีทั้งด้านสถานที่และบุคลากร โดยได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ของที่ทำทำการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์เป็นที่ทำทำการกองทุนฯ และให้เจ้าหน้าที่ในส่วนของการสวัสดิการสังคมทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมและกำกับดูแล

3. การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ โดยการเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งเป็นการจัดอบรมคณะกรรมการกองทุนฯ และสมาชิกผู้สนใจทั่วไป การอบรมจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีที่ 19 มีนาคม 2558 ณ ห้องประชุมของส่วนงานป้องกันองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ โดยมี นายชัชวาลย์ วงศ์สุวรรณ หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลพันเสา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก เป็นวิทยากร ซึ่งการอบรมเป็นการบรรยายตามหัวข้อของการอบรมสลับกับการตอบข้อซักถามของผู้เข้ารับการอบรมแบบเป็นกันเอง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชน ระเบียบในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และการบริหารจัดการกองทุนฯอย่างมืออาชีพ

4. การบริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก โดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ในการประชุมสภาสมัยสามัญ สมัยที่ 2 ครั้งที่ 2 ประจำปี 2558 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2558 ซึ่งเป็นการประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559 – 2561) นายธวัช สิงห์เดช นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ และมีตำแหน่งเป็นประธานคณะกรรมการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ได้เสนอญัตติให้สภาพิจารณาเห็นชอบโครงการสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ มีมติอนุมัติในหลักการและเห็นชอบให้บรรจุโครงการสนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แนวทางที่ 4 การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพของประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนทุกรูปแบบ โดยให้เป็นโครงการที่ 16

ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และระบุให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ คือ ส่วนสวัสดิการและพัฒนาชุมชนของ อบต. ท่าโพธิ์เข้าไว้ในแผนพัฒนาสามปี (2559 - 2561) แล้ว

จากการนำสู่การปฏิบัติของกลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งประกอบด้วย 4 กิจกรรมนั้น ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ทำให้สามารถคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนชุดใหม่ขึ้นมาได้ ในด้านสถานที่จัดตั้งสำนักงานกองทุนและด้านบุคลากรได้รับความเห็นชอบให้การสนับสนุนจากผู้บริหารท้องถิ่น รวมถึงได้รับการบรรจุโครงการสนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ไว้ในแผนพัฒนาสามปี (2559-2561) ซึ่งจากการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่างมีความเห็นตรงกันว่า พอใจกับกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนฯ มีประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีสำหรับกองทุนที่หยุดนิ่ง หรือไม่มีการขับเคลื่อน สามารถที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนกองทุนฯ ให้เดินหน้าไปสู่ความสำเร็จ เพื่อจัดระบบสวัสดิการให้กับคนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ มี 2 กิจกรรม ดังนี้

1. การสำรวจความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการ โดยการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของทั้ง 11 หมู่บ้าน ในตำบลท่าโพธิ์ เพื่อเป็นการนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการที่เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงของคนในชุมชน กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์จึงได้ใช้เวทีของการประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้านได้ถือปฏิบัติอยู่เป็นประจำในการเข้าร่วมประชุมและขอความเห็นชอบในรูปแบบของการจัดสวัสดิการ ซึ่งจะนำข้อมูลความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการที่ได้จากการประชุมไปพัฒนาให้เป็นระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงสวัสดิการกรณีเสียชีวิต ปรับปรุงสวัสดิการค่าเยี่ยมไข้กรณีเจ็บป่วย ปรับปรุงสวัสดิการเงินบำนาญรายเดือนของผู้สูงอายุ และต้องการให้เพิ่มสวัสดิการในด้านส่งเสริมหรือสนับสนุนทางการศึกษา นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้จักและไม่มีความรู้เกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับกองทุนฯ ดังนั้น การลงพื้นที่เพื่อเข้าร่วมประชุมประจำเดือนกับชุมชน นอกจากจะทำให้ได้ข้อมูลรูปแบบการจัดสวัสดิการที่เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงของคนในชุมชนแล้ว ยังถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รู้จักและเห็นสำคัญของกองทุนฯ ให้มีความใส่ใจต่อสวัสดิภาพในการดำเนินชีวิต สนใจที่จะได้

สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้กองทุนประสบผลสำเร็จต่อไปได้

2. จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน โดยการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ ที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยตรงกับชาวบ้านในเวทีการเข้าร่วมประชุมประจำเดือน ซึ่งเป็นความต้องการด้านการจัดสวัสดิการจากชาวบ้านอย่างแท้จริงนั้น ก่อนที่จะนำไปบัญญัติไว้ในระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ จะต้องมีการกลั่นกรองความถูกต้องและความเหมาะสมอีกครั้งโดยคณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกกองทุนฯ จากการประชุมคณะกรรมการกองทุนฯ เพื่อทบทวนและปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้เป็นปัจจุบันและตรงตามความต้องการของคนในชุมชนนั้น ที่ประชุมมีมติให้จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ฉบับใหม่ขึ้น โดยในการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ นั้น ให้พิจารณาจากข้อมูลความต้องการที่ได้จากการลงพื้นที่และสวัสดิการที่กำหนดในร่างระเบียบข้อบังคับเดิม รวมถึงข้อจำกัดในด้านอื่นๆ เช่น เหตุผลและ ความจำเป็นของการจัดสวัสดิการ จำนวนเงินกองทุนที่มีอยู่ และที่สำคัญ คือ เหตุผลที่ทำให้เกิดความยั่งยืนต่อการบริหารจัดการกองทุนฯ ซึ่งสามารถดำเนินการจัดทำจัดระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ ได้แล้วเสร็จ

จากการนำเสนอการปฏิบัติของกลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ ซึ่งประกอบด้วย 2 กิจกรรมนั้น ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ทำให้ได้ข้อมูลของความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการจากคนในชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อใช้ทบทวนและปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน และสามารถจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ ได้สำเร็จ โดยความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่อกลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ ต่างมีความเห็นตรงกันว่า พอใจและมั่นใจมากขึ้นในการที่จะขับเคลื่อนกองทุนให้ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องด้วยลักษณะของการจัดสวัสดิการที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ นั้น ได้มาจากการเก็บข้อมูลในพื้นที่จริง จึงจะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นเหมือนที่ผ่านมา

การขับเคลื่อนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ มี 3 กิจกรรม ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ โดยจัดทำเอกสารแจกจ่ายประชาสัมพันธ์กองทุนฯ และจัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์กองทุนฯ พร้อมทั้งให้การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้าน

2. กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ไกล่ลัด ผูกมิตรชุมชน โดยเป็นการณรงค์และประชาสัมพันธ์กองทุนฯ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปในตำบลท่าโพธิ์ได้ให้ความสำคัญต่อระบบสวัสดิการ โดยลักษณะของกิจกรรม คือ การที่ผู้นำและคณะกรรมการกองทุนฯ เข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีในชุมชน ประกอบด้วย ชมรมผู้สูงอายุตำบลท่าโพธิ์และกลุ่มจิตอาสาพัฒนาท่าโพธิ์ เพื่อร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การรับสมัครสมาชิก และการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในชุมชนโดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯ ตามมติคณะกรรมการซึ่งระบุไว้ในระเบียบข้อบังคับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ โดยประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือ

2.1 กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 โดยการสร้างบ้านให้กับนายดาวพระเสาร์ ถอนแสง ซึ่งเป็นผู้พิการทางสมองที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 ตำบลท่าโพธิ์ ทั้งนี้ เพื่อต้องการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับคนในชุมชน และแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบสวัสดิการชุมชน

2.2 กิจกรรมวันผู้สูงอายุและสืบสานประเพณีสงกรานต์ 2558 โดยในกิจกรรมดังกล่าว กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์มีส่วนร่วมในการสนับสนุนของรางวัลให้กับผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมการเล่นต่างๆ พร้อมทั้งแจกเอกสารประชาสัมพันธ์กองทุนฯ

3. การศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยจัดให้คณะกรรมการกองทุนฯ ได้เดินทางไปศึกษาดูงานจากกองทุนฯ ที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นการถอดบทเรียนซึ่งจะได้นำความรู้และประสบการณ์กลับมาพัฒนาและร่วมขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งการศึกษาดูงานในครั้งนั้นนอกจากจะได้เรียนรู้หลักการและแนวทางในการบริหารจัดการกองทุนให้ประสบผลสำเร็จแล้ว คณะกรรมการกองทุนฯ และผู้ร่วมศึกษาดูงาน ยังได้เรียนรู้ถึงการต่อยอดด้านการจัดสวัสดิการ ประกอบด้วย การก่อตั้งสถาบันการเงินชุมชน และธนาคารความดีที่ไม่ต้องมีเงินแต่สามารถทำความดีแลกกับสวัสดิการได้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดวิสัยทัศน์ให้เกิดแนวคิดที่จะนำกลับมาพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนตำบลท่าโพธิ์ต่อไป

จากการประเมินความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่างมีความเห็นตรงกันว่าพอใจกับกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชน ที่เป็นกิจกรรมการส่งเสริมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพโดยการศึกษาดูงาน โดยเห็นว่ากิจกรรมต่างๆมีความสำคัญและเป็นประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการขับเคลื่อนกองทุนฯ เนื่องด้วยที่ผ่านมาประชาชนทั่วไปยังไม่ให้ความสำคัญกับระบบสวัสดิการ ดังนั้น การที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้ประชาชนได้ให้ความสำคัญกับระบบสวัสดิการ และสนใจที่จะเข้ามาเป็นสมาชิก เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนกองทุนฯ ให้ประสบผลสำเร็จได้

อภิปรายและข้อเสนอแนะ

1. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้ได้กลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ 3 ด้าน คือ 1) กลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) การประชุมคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ (2) พัฒนาสำนักงานที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ (3) พัฒนาศักยภาพในด้านการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ และ (4) บริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก 2) กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ ประกอบด้วย (1) สำรวจข้อมูลความต้องการในการจัดสวัสดิการชุมชน และ (2) จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน 3) กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ ประกอบด้วย (1) การประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ (2) กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ไกล่ลัด ผูกมิตรชุมชน และ (3) การศึกษาดูงานนอกสถานที่

นอกจากนี้ จากการนำกลไกการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกสู่การปฏิบัติ นั้นสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. กลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ มี 4 กิจกรรม ประกอบด้วย การประชุมคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ การพัฒนาสำนักงานที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งจัดหาบุคลากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนฯ การพัฒนา

ศักยภาพในการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ และการบริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก นั้น เมื่อได้นำเข้าสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง พบว่า ได้รับการตอบรับและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนตำบลท่าโพธิ์ โดยสามารถคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ ชุดใหม่ที่แต่งตั้งขึ้นมาเป็นการเฉพาะกิจเพื่อร่วมกันดำเนินการฟื้นฟูและขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และในการประชุมเดียวกันนั้นยังได้ประสานผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ เพื่อขอใช้สถานที่ให้เป็นที่ทำการกองทุนฯ พร้อมทั้งขอรับการสนับสนุนด้านบุคลากรในส่วนสวัสดิการสังคม โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารท้องถิ่นให้ใช้พื้นที่ของที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์เป็นที่ทำการกองทุนฯ และให้เจ้าหน้าที่ในส่วนของงานสวัสดิการสังคมทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ส่งเสริมและกำกับดูแล ด้าน การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมของการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับที่มาและความสำคัญของกองทุนสวัสดิการชุมชน ระเบียบในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และการบริหารจัดการกองทุนฯ อย่างมืออาชีพ ส่วนกิจกรรมการบริหารจัดการด้านงบประมาณสนับสนุนกองทุนสวัสดิการจากภายนอก ดำเนินการโดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งจากการประชุมสภาสมัยสามัญ สมัยที่ 2 ครั้งที่ 2 ประจำปี 2558 เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2558 เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559 – 2561) นั้น ที่ประชุมสภาฯ มีมติอนุมัติในหลักการและเห็นชอบให้บรรจุโครงการสนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ และระบุให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ คือ ส่วนสวัสดิการและพัฒนาชุมชนของ อบต.ท่าโพธิ์เข้าไว้ในแผนพัฒนาสามปี (2559 – 2561) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จากผลของการนำกลไกการขับเคลื่อนด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ เข้าสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการ ทั้ง 4 แนวทางการพัฒนา /กิจกรรม ดังกล่าวเป็นการพัฒนากองทุนที่หยุดนิ่งให้สามารถมีแนวทางที่จะดำเนินการในด้านการจัดระบบสวัสดิการให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ทศนีย์ลักษณ์กิชนนซ์ (2545) ได้กล่าวว่า หลักในการบริหารงานสวัสดิการโดยชุมชนยังต้องยึดหลักการประชาธิปไตย ซึ่งสามารถจำแนกได้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การจัดสวัสดิการสังคมใดๆ ต้องจัดขึ้นตามความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้นๆ 2) ประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำงาน และร่วม

ติดตามประเมินผล 3) การจัดสวัสดิการจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนด้วยความเต็มใจ เพราะความเต็มใจให้ความร่วมมือจะเป็นตัวลดความขัดแย้ง ก่อให้เกิดความราบรื่นในการบริหารงาน 4) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในสังคมให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งทรัพยากรด้านการเงินและทรัพยากรมนุษย์ และสอดคล้องกับการศึกษาของปฏิมากรณ์ โคลลิอซา (2554) ได้ศึกษาการเสริมสร้างการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบัวขาว อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรระดมความช่วยเหลือจากองค์กรภายนอกในเรื่องการฝึกอบรมคณะกรรมการและสมาชิกให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชนและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับ เพื่อเสริมสร้างการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ ปณิชา วุฒิธรรมทวี (2554) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนสู่ความยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนนทบุรี พบว่า คณะกรรมการฯยังมีทักษะความรู้ในการบริหารงานกองทุนสวัสดิการชุมชนไม่เพียงพอ สมาชิกยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดสวัสดิการชุมชนและแนวทางในการบริหารงานกองทุนสวัสดิการชุมชน ทั้งนี้ คณะกรรมการควรมีการศึกษาฐานการบริหารกองทุนสวัสดิการชุมชนในชุมชนต่างๆ ที่มีการบริหารจัดการดีเด่นสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมิตร โพธิ์สะอาด (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน (กองทุนวันละ 1 บาท) ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนากองทุนต้องจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ให้ทันสมัย และควรส่งกรรมการผู้รับผิดชอบการเงินเข้าอบรมการจัดทำบัญชี งบประมาณ เพื่อให้เกิดความชำนาญและเป็นการพัฒนาบุคลากรของกองทุนให้มีประสิทธิภาพ โดยในส่วนของเงินกองทุนควรทำเรื่องขออุดหนุนไปยังรัฐบาลและท้องถิ่น

2. กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ มี 2 กิจกรรม ประกอบด้วย การสำรวจความต้องการในด้านการจัดสวัสดิการด้วยการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนกับชุมชนทั้ง 11 หมู่บ้านของตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งเป็นการค้นหาความต้องการด้านสวัสดิการของคนในชุมชน และการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยปรับปรุงด้านการจัดสวัสดิการให้ตรงตามความต้องการและเป็นปัจจุบัน นั้น เมื่อได้นำเข้าสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยที่ผ่านมาไม่เคยมีการจัดกิจกรรมลักษณะดังกล่าว โดยจากการลงพื้นที่ทำให้ได้รับรู้ถึง

ความต้องการด้านการจัดสวัสดิการ และสามารถนำไปปรับปรุงเพื่อกำหนดให้เป็นระเบียบ ขอบบังคับกองทุนที่สนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ทั้งนี้ การปฏิบัติการดังกล่าว นอกจากจะได้ระเบียบขอบบังคับกองทุนแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบขอบบังคับกองทุนตั้งแต่เบื้องต้น ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นเหมือนที่ผ่านมา ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ดุษฎี อายวิวัฒน์ และคณะ (2535) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยในการเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งกลุ่มและองค์กรซึ่งมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน การรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงให้บรรลุไปในทิศทางที่ต้องการได้และสอดคล้องกับการศึกษาของ สุมิตร โพธิ์สะอาด (2553) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน (กองทุนวันละ 1 บาท) ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางการพัฒนา กองทุนจะต้องดำเนินการให้มีการประชุมสามัญไปทุกหมู่บ้าน โดยแบ่งเขตให้จำนวนสมาชิกในแต่ละเขตใกล้เคียงกัน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินงานกองทุนของสมาชิกกองทุนเป็นไปอย่างทั่วถึงและครอบคลุมพื้นที่อันจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของและมีความผูกพันกับกองทุนในการเป็นเจ้าของร่วมกัน

3. กลไกการขับเคลื่อนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ มี 3 กิจกรรมประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ กิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ใกล้ชิด ผูกมิตรชุมชน และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ นั้น เมื่อได้นำเข้าสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริง พบว่า กิจกรรมการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของกองทุนฯ โดยจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์กองทุนฯ และจัดทำบอร์ดประชาสัมพันธ์กองทุนฯ พร้อมทั้งให้ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้าน และการจัดกิจกรรมกองทุนสวัสดิการสัญจร ใกล้ชิด ผูกมิตรชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยการสร้างบ้านให้กับผู้ด้อยโอกาส และกิจกรรมวันผู้สูงอายุและสืบสานประเพณีสงกรานต์ 2558 นั้น เป็นกิจกรรมเพื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ทั้งที่เป็นสมาชิกและประชาชนทั่วไปในแต่ละชุมชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันของกองทุนฯ และให้ความสำคัญต่อการมีสวัสดิการในการดำเนินชีวิต ส่วนกิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่โดยจัดให้คณะกรรมการกองทุนฯ ได้

เดินทางไปศึกษาดูงานจากกองทุนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นการเปิดวิสัยทัศน์ให้เกิดแนวคิดที่จะนำกลับมาพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนตำบลท่าโพธิ์ ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ฌนาทิตี สวัสดิ์ (2554) ได้ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาตาล อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุน และแนวทางในการแก้ไข คือ ประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกครั้ง คณะกรรมการควรจัดทำโครงการศึกษาดูงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ทินกร กองทอง (2553) ได้ศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชน ควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีการประชุมทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการศึกษาดูงานจากหน่วยงานอื่นที่ประสบผลสำเร็จด้านการบริหารกองทุนสวัสดิการ อันนับว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถเป็นตัวอย่างของการแก้ปัญหาในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งยั่งยืนและมั่นคงมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่างๆ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

ผลการศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะทางวิชาการที่มีเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับ ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้และพัฒนาการในด้านต่างๆของระบบสวัสดิการสังคมให้แก่คณะกรรมการและสมาชิกกองทุน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์สำนักงานที่ทันสมัยและฝึกอบรมการใช้งาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน

3. ผลการศึกษานี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานทางวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักการขับเคลื่อน การจัดสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้าของผู้สนใจเกี่ยวกับเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ได้มีการวิจัยและพัฒนาหลักการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชน โดยทำให้เกิดกลไกการขับเคลื่อน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ กองทุนฯ ด้านการจัดสวัสดิการของกองทุนฯ และด้านกิจกรรมส่งเสริมการจัดสวัสดิการ ซึ่งประกอบด้วย การขับเคลื่อนผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยต่อยอดเพื่อพัฒนาให้เป็นกองทุนสวัสดิการที่สามารถเข้าถึงและเป็นประโยชน์สูงสุดกับคนในชุมชนได้อย่างครอบคลุมและยั่งยืน ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
3. ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการจัดสวัสดิการทางสังคมให้สามารถเกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนอย่างทั่วถึงและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ณภาพดี สัพโส. 2554. การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลนาตาล อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษาอิสระ ปรญญารัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดุษฐิ์ อายุวัฒน์ และคณะ. 2535. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวัฒนธรรมชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านห้วยม่วง ขอนแก่น: โครงการวิจัยวัฒนธรรมชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนีย์ ลักขณิกชนชัช. 2545. การสังคมสงเคราะห์ชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทินกร กองทอง. 2553. แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพโครงการกองทุนสวัสดิการชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองสิม อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. รายงานการศึกษาอิสระ ปรญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปฏิมกรณ์ โคลือชา. 2554. การเสริมสร้างการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบัวขาว อำเภอภูจินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปณิชา วุฒิธรรมทวี. 2554. แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนสู่ความยั่งยืน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดนนทบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สมิตร โพธิ์สะอาด. 2553. แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน (กองทุนวันละ 1 บาท) ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ผู้ให้สัมภาษณ์

ธวัช สิงหเดช. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2557.

สาวตรี บุญนะ. หัวหน้ากลุ่มการพัฒนาสังคม สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก. สัมภาษณ์, 16 ตุลาคม 2557.